

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Миколаївський національний аграрний університет

Кафедра
методики професійного навчання

ПСИХОЛОГІЯ КОЛЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МІЖОСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ:

**методичні рекомендації вивчення дисципліни
та виконання самостійних і практичних робіт для здобувачів другого
(магістерського) рівня вищої освіти**

**ОПП «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції та харчові технології)»
спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції та харчові технології)»
денної форми здобуття вищої освіти**

Миколаїв

2025

УДК 159.9:316.47

П 86

Друкується за рішенням науково-методичної комісії інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету від 23.03.2025 р., протокол № 7.

Укладачі:

К. М. Горбунова – канд.пед. наук, доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет;

Л. Гула – старший викладач кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензент:

А.Б. Веліховська - канд.пед. наук, доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет

ЗМІСТ	Стор.
ВСТУП	4
1. Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін	6
2. Структура і обсяг курсу	6
3. Загальний розподіл годин і кредитів	7
4. Методичні рекомендації до виконання практичної та самостійної робіт	8
ЛІТЕРАТУРА	24

Вступ

Проблема спілкування – багатогранна. За останні роки вона стала предметом дослідження філософії, соціології, педагогіки. Детально досліджує феномен спілкування психологія. Гуманістична психологія розглядає спілкування як базову потребу особистості. Адже спілкування – необхідна умова формування кожної окремої особистості. Психологія спілкування досліджує особливості взаємозв'язків людини з різними суб'єктами соціального середовища, допомагає їм глибше пізнати світ і водночас себе, своє оточення, ефективно взаємодіяти з ним. «Психологія колективної діяльності та міжособистісного спілкування» є важливою складовою у системі підготовки студентів ЗВО.

Навчальна дисципліна «Психологія колективної діяльності та міжособистісного спілкування» є теоретичним і практичним фундаментом побудови майбутньої успішної комунікації, і надає можливість студентам не тільки оволодіти системою психологічних знань, а й забезпечує формування на цій основі психологічних вмінь, що є одним з важливих елементів у професійній підготовці та професійній діяльності фахівця; сприяє вирішенню та осмисленню найбільш ефективних методів впливу на особистість.

Основною метою цієї дисципліни є формування у студентів наукового розуміння основ психології спілкування, різних підходів до розуміння феноменології і конкретних проявів спілкування, знайомство з причинами труднощів і бар'єрів у спілкуванні, основних принципів ефективного спілкування.

Предмет курсу – організація навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах України.

Об'єкт – процес формування особистості студента у вищому навчальному закладі.

Основні завдання:

- ознайомити з головними компонентами міжособистісного спілкування та їх особливостями;
- розкрити механізми соціальної перцепції та особливості першого враження і розуміння співбесідника;

- характеризувати фактори та умови ефективного спілкування;
- способи і прийоми розв'язання конфліктів в міжособистіному спілкуванні;
- оволодіти категоріальним апаратом психології спілкування.

По закінченні курсу студенти повинні знати:

- комунікативні акти з точки зору основних компонентів та особливостей перебігу;
- міжособистісну взаємодію з точки зору мотивації, стратегії впливу, міжособистісної атракції;
- вплив емоцій та почуттів на процес спілкування;
- основні бар'єри, труднощі і порушення у спілкуванні, причини їх виникнення;
- індивідуальні особливості співрозмовника;
- особливості аудіальних, візуальних і кінестетичних засобів спілкування; вербальних і невербальних;
- стереотипи у сприйнятті і розумінні партнера по спілкуванню з урахуванням професійних, національних і статеворольових аспектів;
- засоби і механізми маніпулятивних впливів і прийоми їх нейтралізації.

На підставі теоретичних знань студенти повинні уміти:

- успішно використовувати прийоми ефективного спілкування;
- оволодіти і використовувати за необхідністю основні способи керування і попередження конфліктів;
- оволодіти прийомами нерефлексивного, рефлексивного і емпатійного слухання;
- оволодіти прийомами розпізнавання і нейтралізації маніпуляцій.

1. Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін

Курс «Психологія колективної діяльності та міжособистісного спілкування» для магістрів завершує весь цикл психолого-педагогічних дисциплін і логічно пов'язаний з наступними дисциплінами: «Психологія», «Психологія управління» і передуює вивченню дисципліни «Практична психологія в системі освіти»

2. Структура і обсяг курсу

Згідно з навчальним планом студенти вивчають дисципліну на 2 курсі магістратури у III семестрі.

Розподіл годин/кредитів

Лекції - 16 год. /0,53

Практичні - 30 год. /1,0

Самостійні - 74 год./2,47

Всього 120 год. /4,0

Залік у III семестрі

3. Загальний розподіл годин

№ з/п	Найменування тем	Розподіл навчального часу, годин		
		лк	пз	сам. робота
Змістовий модуль 1. Спілкування в системі міжособистісних та суспільних відносин				
1	Процес спілкування та його складові	2	2	4
2	Спілкування як обмін інформацією	2	4	5
3	Спілкування як сприйняття	1	2	5
4	Взаємодія у процесі спілкування	2	4	5
5	Порушення, бар'єри і труднощі спілкування	2	4	
Змістовий модуль 2. Психологія професійного спілкування				
6	Ділове спілкування	1	2	5
7	Конфлікти у спілкуванні: причини, шляхи запобігання і вирішення	2	4	5

8	Професійне спілкування психолого-педагогічних працівників	2	4	5
9	Етика та культура спілкування психолого-педагогічних працівників	2	4	5
Всього		16	30	74
*Примітка. Проведення видів занять здійснюється відповідно до графіку освітнього Процесу				

Тема	Види робіт									Бали
	Нестандартна форма	Доповідь	Ситуація	Презентація	Тест	Творче	Реферат	Мікро-виступ	Контрольні завдання	
Модуль1										
1.1		5			5					10
1.2		5			5					10
1.3	3		2		3			2		10
1.4					3		5	2		10
1.5	2			2	2	2		2		10
Модуль2										
2.1	5				3			2		10
2.2	4	3		2		3				12
2.3	2		2	5			5		4	18
2.4		2			3	2			3	10
Всього										100

2. Методичні рекомендації до виконання практичної та самостійної робіт

МОДУЛЬ1.

Спілкування в системі міжособистісних та суспільних відносин

Практичне заняття №1

ТЕМА. Процес спілкування та його складові

Питання до обговорення

1. Сутність поняття спілкування.
2. Сторони спілкування.
3. Перепони на шляху ефективного спілкування.
4. Бар'єри взаєморозуміння. Основні бар'єри слухання.

Додаткові питання

1. Що означає визначення „комунікативний процес”? Які складові комунікативного процесу?
2. Які чинники поліпшують комунікативний процес, а які перешкоджають йому?
3. Які існують заходи подолання та уникнення бар'єрів у спілкуванні?
4. Як емоції впливають на характер взаємодії та міжособистісних взаємин?
5. Які якості вміння допомагають підвищенню особистісного впливу?
6. Як проявляється вплив однієї людини на інших через владу?
7. Які існують моральні бар'єри? Чи сприяє їх подолання підвищенню рівня моральної та психологічної культури спілкування?

Розв'язання ситуаційної задачі

Вас призначили керівником. Ваші дії.

Практичне заняття №2.

ТЕМА: Спілкування як обмін інформацією

Форма проведення заняття

1. Дискусія.
2. Евристична бесіда.
3. Письмова робота.

Питання для доповідей:

1. Розкрийте зміст рівнів спілкування.
2. Назвіть види комунікативного процесу.
3. Що таке емпатія? Наскільки вона характерна для Вас особисто?
(письмову відповідь надіслати на електронну адресу)

Практичне заняття №3.

ТЕМА. Спілкування як сприйняття

Форми проведення заняття.

1. Дискусія.
2. Евристична бесіда.
3. Тестова робота.

1. Спілкування – це

- а) обмін думками;
- б) обмін почуттями;
- в) обмін речами;
- г) обмін повідомленнями;
- д) обмін враженнями.

2. Ефективне спілкування - це

- а) обмін повідомленнями, під час якого співрозмовники демонструють взаємну повагу;
- б) процес обміну думками, почуттями, враженнями, тобто повідомленнями;

в) обмін повідомленнями, під час якого співрозмовники демонструють взаємну повагу, і той, хто слухає, сприймає з повідомлення саме те, що має на увазі той, хто говорить;

г) обмін повідомленнями, під час якого співрозмовники демонструють взаємну повагу, і той, хто слухає, сприймає інформацію.

3. Виокремлюють рівнів комунікації

а) 3;

б) 5;

в) 6;

г) 8.

4. Процес обробки інформації під час слухання включає

а) інформацію на вході;

б) самопочуття людини;

в) фільтри;

г) викривлення інформації;

д) психічні процеси, задіяні під час слухання;

е) інформацію на виході.

5. Вербальне спілкування - це

а) спілкування за допомогою міміки, жестів;

б) процес обміну інформацією між людьми за допомогою мовних засобів;

в) спілкування за допомогою виразу обличчя.

6. Невербальне спілкування - це

а) спілкування за допомогою міміки, жестів;

б) процес обміну інформацією між людьми за допомогою мовних засобів;

в) обмін інформацією за допомогою слів.

Практичне заняття №4.

ТЕМА: Взаємодія у процесі спілкування

Питання для обговорення:

1. Місце взаємодії в структурі спілкування.

2. Типи взаємодії.
3. Взаємодія як організація спільної діяльності.
4. Правила ефективної взаємодії.
5. Стили спілкування.

Тестові завдання

1. Мені здається важким мистецтво копіювати звички інших людей.
2. Я, можливо, зміг би зіграти дурника, для того щоб привернути до себе увагу чи розвеселити оточуючих.
3. З мене вийшов би непоганий актор.
4. Іншим людям інколи здається, що я хвилююся більше, ніж це є насправді.
5. В компанії я рідко знаходжуся в центрі уваги.
6. У різних ситуаціях та в спілкуванні з різними людьми я часто поводжуся по-різному.
7. Я можу відстоювати тільки те, в чому щиро переконаний.
8. Щоб мати успіх у роботі та в стосунках з людьми, я намагаюся бути таким, яким вони мене хочуть бачити.
9. Я можу бути люб'язний з людьми, які мені дуже не подобаються.
10. Я не завжди такий, яким здаюсь.

Аналіз результатів

Підрахунок результатів: по одному балу нараховується за відповіді Н на 1,5,7 питання, та за відповідь В — на решту.

0-3 бали. У Вас низький комунікативний контроль. Ваша поведінка рівномірна (однакова) незалежно від ситуації. Ви здатні до щирого розкриття в спілкуванні. Дехто вважає Вас "невигідним" у спілкуванні через Вашу прямолінійність.

4-6 балів, У Вас середній комунікативний контроль. Ви щирі, але стримані у своїх емоціях, у своїй поведінці зважаєте на оточуючих людей.

7-10 балів. У Вас високий комунікативний контроль. Ви легко входите в будь-яку роль, гнучко реагуєте на зміну ситуації, невимушено себе почуваетесь та здатні передбачити враження, яке справляєте на оточуючих.

МЕТОДИКА "ВАШ СТИЛЬ СПІЛКУВАННЯ"

1. Як Ви будете себе вести, якщо хто-небудь із колег без дозволу візьме з Вашого столу потрібну Вам річ?

Влаштуєте скандал.

Змусите його повернути.

Запитаєте, чи не потрібно ще чогось.

2. Якими словами Ви зустрінете чоловіка (дружину), якщо він (вона) повернувся (-лася) з роботи пізніше, ніж завжди?

Що тебе так затримало?

Де ти вештаєшся допізна?

Я вже почав (почала) хвилюватися.

Нам рідко вдасться поглянути на себе "збоку", але ж у кожного існує улюблена манера спілкування, та, до якої так звикли — її називають стилем. Ваш стиль спілкування допоможе визначити цей тест.

Інструкція. На кожне із 20 питань дано три варіанти відповідей: підкресліть ту, яка Вас задовольняє. Якщо жодна відповідь Вам не підходить, переходьте до наступного запитання.

Тестові завдання

1. Чи здатні Ви шукати шляхи примирення після чергового конфлікту?

Завжди.

Інколи.

Ніколи.

2. Як Ви поведетеся в критичній ситуації?

Внутрішньо переживаєте.

Зберігаєте повний спокій. "

Втрачаєте контроль над собою.

3. Яким вважають Вас колеги?

Самовпевненим.

Товариським.

Спокійним незалежним і незалежним.

Як Ви відреагуєте, якщо Вам запропонують відповідальну посаду?

Приймете її з деякими застереженнями.

Погодите без роздумів.

Відмовитесь від неї заради власного спокою.

7. Як Ви поведетеся за кермом автомобіля?

Намагаєтесь обігнати машину.

Вам усе рівно, скільки машин Вас обігнало.

Поїдете з такою швидкістю, з якою не можна Вас наздогнати, сУ

8. Якими Ви вважаєте свої погляди на життя?

Збалансованими. V

Легковажними.

Вкрай жорсткими.

9. Що Ви робите, якщо не все вдається?

Намагаєтесь більше звинуватити іншого.

Змиритися.

Стаєте обережним.

10. Як Ви реагуєте на фейлетон про випадки розпущеності в середовищі сучасної молоді?

1. Час би вже заборонити молоді такі розваги.

2. Необхідно створити молоді умови для організованого культурного відпочинку.

3.1 чого ми з ними панькаємося?

11. Що Ви відчуваєте, якщо посада, яку Ви хотіли зайняти, дісталася іншому?

1.1 навіщо я на це нерви витрачав(ла)?

Напевне, ця людина приємніша керівникові.

Може, мені це вдасться іншим разом. V

12. Що Ви відчуваєте, коли дивитесь страшний фільм?

Страх.

Сумуєте.

Отримуєте задоволення. V

13. Як Ви будете поводитися, якщо утворилася "дорожня пика" і Ви запізнюєтесь на важливі збори?

Нервуватимете. /

Будете прагнути здобути довіру партнерів.

Засмутитися.

14. Як Ви будете ставитись до своїх спортивних успіхів?

Обов'язково намагаєтесь виграти, и

Цінуєте задоволення, відчувати себе знову молодим.

Дуже нервуєте, якщо програєте.

15. Як Ви вчините, якщо Вас погано обслужили в ресторані?

Стерпите, щоб не було скандалу, і

Викличете офіціанта і зробите йому зауваження.

Підете зі скаргою до директора ресторану.

16. Як Ви вчините, якщо Вашу дитину образили в школі?

Поговорите з учителем

Вчинете скандал батькам винної дитини.

Порадите дитині дати здачу. V

17. Яка Ви людина?

Середня. V

Самовпевнена.

Пробивна.

18. Що Ви скажете підлеглому, з яким зіткнулися у дверях?

Пробачте, це моя провина.

Нічого, це пусте.

А більш уважним Ви не можете бути?

19. Ваша реакція на статтю в газеті про хуліганство в колі молоді

Коли ж нарешті буде прийнято запобіжні заходи?

Потрібно було б ввести суворі покарання. V

Не можна все звалювати на молодь. Винні і вихователі.

20. Яку тварину Ви любите?

Тигра.

Домашнього кота.

Ведмедя.

Аналіз результатів

Біля запитання (пронумерованого цифрами) у вертикальній колонці знаходиться та відповідь, яку Ви підкреслили. Оцініть її в балах за ключем. Усі бали додайте.

Якщо Ви не вибрали відповіді із запропонованих варіантів, то з цього питання Ви набрали 0 балів.

Ключ

ЗАПИТАННЯ																				
	12	34	56	78	910	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20					
1	1	2	3	2	3	2	1	3	3	1	2;	ПУ	1	гї)	1	2	гТ)			
2	2	1	2	3	2	3	1	1	2	(р	2	2	3	3	3	2	3	(г)	(І)	2
3	3	3	1	1	1	Г	3	3	1	2	3	1	2	1	2	3	2	2	3	1

35-44 бали. Ви в міру агресивні, Вам щастить у житті, оскільки у Вас достатньо здорового честолобства. До критики Ви ставитесь доброзичливо, якщо вона ділова і без претензій.

45 балів і більше. Ви дуже обережні і невірноважені, нерідко буваєте жорстоким щодо інших людей. Сподіваєтесь дійти до управлінських "верхів", розраховуючи на свої сили. До критики ставитесь двозначно: критику "зверху" сприймаєте як належну, а критику "знизу" сприймаєте боляче. Можете переслідувати критиків "знизу".

34 бали і менше. Ви надмірно миролюбні, що зумовлено недостатньою впевненістю у власних силах і можливостях. Але це не означає, що Ви грієтесь під будь-яким вітром. І все ж більше рішучості Вам не завадить. До критики "знизу" ставитесь доброзичливо, але боїтесь критики "зверху".

Якщо Ви із семи питань і більше набрали по три бали і менше, ніж із семи питань — по одному балу, то Ваша агресивність має швидше руйнівний, ніж конструктивний

характер. Ви схильні до непередуманих дій. Ставитеся до людей зверхньо і своєю поведінкою провокуєте конфліктні ситуації, яких могли б уникнути.

Якщо ж із семи і більше питань Ви одержуєте по одному балу і менше ніж із семи питань — по три бали, то Ви дуже замкнуті. Це не значить, що Вам не притаманні спалахи агресивності, просто Ви їх добре гальмуєте.

Практичне заняття №5

ТЕМА . Порушення, бар'єри і труднощі спілкування

Форми проведення заняття

1. Дискусія.
2. Евристична бесіда.
3. Письмова робота.

Завдання:

- Проаналізувати літературу з питань комунікативного зв'язку.
- З'ясувати суть поняття “бар'єри спілкування”.
- Визначити види комунікативних бар'єрів.
- Встановити причини виникнення труднощів комунікативного процесу.
- З'ясувати, які риси особистості заважають знайти спільну мову між комунікаторами.
- Розробити шляхи подолання бар'єрів спілкування.
- Провести діагностику емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні та анкетування щодо виникнення комунікативних бар'єрів

Опитувальник виявлення емоційних бар'єрів спілкування.

1. Зазвичай у кінці робочого дня на моєму обличчі помітна втома.
2. Буває, що при першому знайомстві емоції заважають мені справити більш сприятливий вплив на партнерів (розгублююся, бентежуся, замикаюся в собі або, навпаки, багато говорю, веду себе неприродно).
3. У спілкуванні мені часто бракує емоційності, виразності.
4. Мабуть, я здаюся оточуючим надмірно строгим.
5. Я в принципі проти того, щоб демонструвати чужим емоції, якщо цього не хочеться.

6. Я зазвичай вмію приховати від інших спалахи емоцій.
7. Часто у спілкуванні з іншими я продовжую думати про щось своє.
8. Буває, що я хочу виразити іншому емоційну підтримку (увагу, співчуття, співпереживання), однак він цього не відчуває, не сприймає.
9. Часто у моїх очах або у виразі мого обличчя помітна заклопотаність.
10. У діловому спілкуванні намагаюсь приховати свої симпатії до партнерів.
11. Усімої неприємні переживання, як правило, намальовані на моєму обличчі.
12. Якщо я захоплююся розмовою, то моя міміка стає надмірно красномовною, експресивною.
13. Мабуть, я дещо емоційно скутий.
14. Зазвичай я знаходжуся у стані нервової напруги.
15. Як правило, я відчуваю дискомфорт, коли приходить час обмінюватися потисками рук у діловій обстановці.
16. Іноді близькі люди підказують мені: розслаб м'язи обличчя, не криви губи не зморщуй обличчя тощо.
17. Розмовляючи, я зайве жестикулюю.
18. В новій ситуації мені важко бути розкутим, природним.
19. Мабуть, моє обличчя часто виражає сум або стурбованість, хоч на душі у мене спокійно.
20. Мені важко дивитися в очі при спілкуванні з малознайомою людиною.
21. Якщо я хочу, то завжди можу приховати ворожість до поганої людини.
22. Мені часто буває чомусь весело без усякої причини.
23. Мені дуже просто зобразити за власним бажанням або за проханням інших різні вирази обличчя: сум, радість, переляк, розпач тощо.
24. Мені говорили, що мій погляд важко витримати.
25. Мені щось заважає виявляти теплоту, симпатію людині, навіть якщо ці почуття до неї відчуваю.

Обробка даних. Підведіть підсумки самооцінювання за допомогою запропонованого ключа (бал 1 за кожний збіг вашої відповіді з наведеним нижче ключем).

Невміння керувати емоціями, дозувати їх (відповіді «так» на запитання 1,11, 16 та «ні» на запитання 6,21).

Неадекватний прояв емоцій (відповіді «так» на запитання 7, 12, 17, 22 та «ні» на запитання 2).

Негнучкість та невиразність емоцій (відповіді «так» на запитання 3, 8, 13, 18 та «ні» на запитання 23).

Домінування негативних емоцій (відповіді «так» на запитання 4,9,14,19,24).

Небажання зближуватися з людьми на емоційній основі (відповіді «так» на запитання 5,10, 15,20,25).

Інтерпретація даних. Підрахуйте загальну суму набраних вами балів. Вона може коливатися в межах від 0 до 25. Чим більше балів, тим очевидніші ваші емоційні проблеми у повсякденному спілкуванні.

Однак, якщо ви набрали дуже мало балів (0-2), то це свідчить або про вашу нещирість у своїх відповідях, або про те, що ви надто погано знаєте себе.

Якщо ви набрали не більше 5 балів, то емоції, зазвичай, не заважають вам спілкуватися з іншими; 6-8 балів — у вас є деякі емоційні проблеми у повсякденному спілкуванні; 9-12 балів - свідчення того, що ваші «щоденні» емоції певною мірою ускладнюють взаємодію з людьми; 13 і більше балів - емоції шкодять встановленню контактів з ними, можливо, вам притаманні якісь дезорганізуючі реакції чи стани. Зверніть увагу, чи немає у вас конкретних «перешкод» (це ті параметри, за якими ви набрали 3 і більше балів).

Змістовий модуль 2.

Психологія професійного спілкування

Практичне заняття №6

ТЕМА: Ділове спілкування

Форми проведення заняття.

1. Дискусія.
2. Евристична бесіда.
3. Письмова робота.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Яке значення спілкування у житті людини?
2. Проаналізуйте функції спілкування.
3. Які існують рівні спілкування?
4. Що таке ділове спілкування і чим воно відрізняється від побутового спілкування людей?
5. Визначте сутність та рівні моральної культури ділового спілкування.
6. Які Ви знаєте способи спілкування?
7. Яка роль в діловому спілкуванні маніпуляції та актуалізації?
8. Проаналізуйте теорію трансакційного аналізу як способу ділового спілкування.
9. Зробіть аналіз моделей спілкування за В. Сатиром.
10. Проаналізуйте стилі керівництва.
11. Дайте характеристику вербального засобу спілкування.
12. Які засоби спілкування належать до невербальних?
13. Яку роль відіграє мова кінесики (жести, поза тощо) в діловому спілкуванні?
14. Яку роль у спілкуванні відіграє дистанція?
15. Поясніть, чому вербальні засоби під час спілкування повинні відповідати жестам, міміці?
16. Визначте та проаналізуйте особливості індивідуальної ділової бесіди.
17. Визначте та дайте характеристику форм колективного обговорення проблем.
18. Як можна ефективно використовувати телефон для розв'язання ділових проблем?
19. Які існують правила спілкування по мобільному телефону?
20. Проаналізуйте особливості ділового спілкування в електронному просторі.
21. Охарактеризуйте етапи та процес підготовки до публічного виступу.

Індивідуальні завдання на вибір:

1. Підготувати виступ, доповідь, реферат з теми.
2. Написати тези, статтю, есе.
3. Виступити в науково-практичній конференції.

Практичне заняття №7

ТЕМА: Конфлікти у спілкуванні: причини, шляхи запобігання і вирішення
Запитання і завдання

1. Які правила поведінки в конфліктних ситуаціях ви можете назвати?
2. Чому, на вашу думку, виникають конфлікти?
3. Продовжте речення: «Для мене конфлікт — це...».
4. **Обговоріть у парах.** Існує вислів, що «поганий мир кращий за гарну сварку». Як ви його розумієте? Чи погоджуєтесь ви із цим висловом? Поясніть свою думку. Скористайтесь планом-схемою «Як працювати в парі».
5. **Проведіть дискусію.** Чи можливе існування суспільства, де не буде жодних конфліктів? Скористайтесь планом-схемою «Як проводити дискусію».
6. Уявіть ситуацію, за якої ваша однокласниця позичила у вас річ, наприклад книгу, обіцяючи повернути за два тижні. Проте цього не відбулося й за місяць. На ваші нагадування ви отримали відповідь «Я принесу завтра», проте обіцянки знову не було дотримано. Як би ви діяли в такій ситуації? Обговоріть у малих групах і змодельуйте якомога більше варіантів розвитку подій. Спільно вирішіть, який з них є найкращим.
7. Підбийте підсумок: що нового ви дізналися, опрацювавши цю тему. Як ви зможете застосувати отримані знання та навички в житті?

Теми доповідей:

1. Класифікація конфліктів.
2. Межі конфлікту.
3. Причини виникнення конфлікту.

Практичне заняття №8

ТЕМА: Професійне спілкування психолого-педагогічних працівників

Форми проведення заняття.

1. Дискусія.
2. Евристична бесіда.
3. Письмова робота.

Завдання 1. Підготувати доповіді на питання (усно):

1. Спілкування як основа педагогічної діяльності.
2. Педагогічне спілкування, його функції, види, структура.
3. Класифікація стилів спілкування.
4. Мистецтво педагогічного спілкування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати самостійно питання з теми заняття: – Педагогічний конфлікт і причини його виникнення. – Особистісні риси педагога, що сприяють ефективному педагогічному спілкуванню.
2. Випишіть з творів А. Макаренка «Прапори на баштах», «Педагогічна поема» та В. Сухомлинського «Серце віддаю дітям», інших педагогів 4-5 прикладів продуктивного спілкування вчителя з вихованцями.
3. Підготувати презентаційне повідомлення з теми (на вибір): – Спілкування як базова потреба людини. – Мистецтво спілкування: культура говоріння та культура слухання. – Роль культури професійно-педагогічного спілкування в педагогічній діяльності.

Контрольні запитання та завдання:

1. Які особистісні риси педагога, на вашу думку, сприяють ефективному педагогічному спілкуванню.
2. Охарактеризуйте поведінку вчителя в конфліктній ситуації.
3. Який стиль педагогічного спілкування, на вашу думку, є ефективним в освітньому процесі.
4. Чи можливо попередити та уникнути конфліктних ситуацій в педагогічній діяльності.

Практичне заняття №9

ТЕМА: Етика та культура спілкування психолого-педагогічних працівників.

Форми проведення заняття

1. Дискусія.
2. Евристична бесіда.
3. Письмова робота .

Завдання 1. Підготувати відповіді на питання (усно):

- 1.Етикетні формули запрошення.
- 2.Комунікативні особливості привітання.
- 3.Етикетні правила подяки.
- 4.Компліменти та мовленнєвий етикет.
- 5.Етикетні формули вибачення.
- 6.Правила телефонного етикету.
- 7.Листування та мовленнєвий етикет.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Розробити сценарій студентського диспуту “Яким має бути сучасне педагогічне спілкування”.
2. Підготувати виступ на тему: “Вплив сучасної суспільно-політичної ситуації на педагогічне спілкування у масовій школі”.
3. Підготувати виступ на тему: “Особливості педагогічного спілкування з дівчатами і хлопцями різних вікових груп”.
4. Розробити типологію педагогічних конфліктів у початкових, середніх і старших класах, поклавши в основу певний критерій, наприклад, потреби дітей, види діяльності, типи помилок педагогів.
5. Підготувати виступ на тему: “Вплив сучасної масової культури на психологію учителя і стиль його спілкування”.
6. Прорецензувати книгу Ю.М. Честних “Путь к сердцу ученика” з точки зору педагогічного спілкування.
7. Підготувати виступ на тему: “Як я уявляю педагогічне спілкування у стилі “погладжування” в сучасній школі”.
8. Підготувати виступ на тему: “Позитивні і негативні стереотипи педагогічного спілкування у сучасній масовій школі”.
9. Написати реферат на тему: “Шляхи попередження і розв'язання педагогічних конфліктів у практиці В.О. Сухомлинського”.
10. Прорецензувати книги Ш.О. Амоношвілі “Здравствуйте, дети” та “Как живёте, дети?” з точки зору педагогічного спілкування.
11. Скласти бібліографію до теми педагогічного спілкування.

12. Підготувати виступ на тему: “Найкращі зразки педагогічного спілкування, які я зустрічав у своєму житті”.

Всі письмові завдання оформлюються на листах формату А-4

Приклад оформлення титульного аркуша

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет
Кафедра методики професійного навчання
Творче завдання
до практичного заняття №__
Тема «____»
Виконав (ла):
студент (ка) групи __
ПІБ
Перевірила:
ст. викладачка Гула Л.В.
Миколаїв
2025

ЛІТЕРАТУРА

1. Засекіна Л. В., Пастрик Т. В. Основи психології та міжособове спілкування : навч. посіб. / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2013. 184 с. URL: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/2818>
2. Лідерство та комунікації в організації : навчальний посібник / упорядн.: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с. URL: <https://surl.li/bucfeq>
3. Міжособистісне спілкування - уважний підхід до відносин / Wrench et al. LibreTexts - Ukrayinska. URL: <https://surl.li/dnojyd>
4. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с. URL: <https://surl.li/lzseqs>
5. Педагогічна комунікація : практикум для студентів / укладач О. М. Фенцик. Мукачево: МДУ, 2019. 163 с. URL: <https://surli.cc/lajzlp>
6. Психологія міжособистісних взаємин та комунікації: навчально-методичний посібник / уклад. : Л. А. Онуфрієва, О. М. Чайковська. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2021. 128 с. URL: <https://surl.li/nuxpvs>
7. Щербан Т. Д., Корнієнко І. О. Психологія міжособистісного спілкування : навч. посіб. / Мукачівський держ. ун-т. Мукачево : МДУ, 2018. 211 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Міжособистісне спілкування - уважний підхід до відносин / Wrench et al.

LibreTexts - Ukrayinska. URL: <https://surl.li/dnojyd>

Методичні рекомендації

Укладач: Гобунова Каріне Маркарівна

Гула Лариса Вікторівна

Формат 60 x 84 1/16. Умовн. друк. арк. 2,6.

Тираж 20 прим. Зам. №.....

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету.

54010 м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490

від 20.02.2013р.

Формат 60×84/16.

Папір друк. 652/142. Друк офсетний.

Ум.друк.арк. _____

Обл.вид.арк. _____